

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Маляр Едуард Імрејович

УДК 796.332+377.35+796.012.2

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ
СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ОПОДАТКУВАННЯ”
ЗАСОБАМИ ФУТБОЛУ**

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання
різних груп населення

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Львів – 2008

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі теоретичних основ та методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник - кандидат педагогічних наук, доцент
ОМЕЛЬЯНЕНКО Володимир Григорович,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, декан факультету фізичного виховання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
КУЦ Олександр Сергійович,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри олімпійського і професійного спорту

кандидат педагогічних наук, доцент
СОЛОМОНКО Олександр Васильович,
Львівський державний університет фізичної культури, професор кафедри теорії та методики футболу.

Захист відбудеться на засіданні спеціалізованої вченої ради К35.829.01 Львівського державного університету фізичної культури за адресою: 79000 м. Львів, вул. Костюшка, 11.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Львівського державного університету фізичної культури (79000 м. Львів, вул. Костюшка, 11).

Автореферат розіслано

2008 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.М. Линець

Загальна характеристика роботи

Актуальність. Історія розвитку науково-технічного прогресу показує, що під час виникнення нових, більш потужних джерел енергії та розвитку техніки безперервно зменшується роль м'язової сили людини, тоді як значення її психічних функцій постійно зростає. Суттєве зменшення долі простої фізичної праці та збільшення долі розумової праці не знижує вимоги до фізичної підготовленості працівників, тому що технічний прогрес ще більше загострює проблему надійності людини в галузі економіки, виробництва та народного господарства (Валуєва Г.В., 1988; Завадівська Н., 2001; Ільїніч В.І., 1978).

Кожна професія вимагає від людини високого рівня розвитку фізичних та психічних якостей, прикладних навичок. У зв'язку з цим виникає потреба профілювання процесу фізичного виховання при підготовці молоді до праці, зіставлення загальної фізичної підготовки із спеціальною – професійно-прикладною (Кривець І.Г., 2001).

Акцент на виділення прикладного значення фізичного виховання у вищих закладах освіти – явище закономірне, яке свідчить про підвищення його соціальної ролі у суспільстві. Тому на сучасному етапі саме життя висуває важливу проблему – формування в процесі освіти індивідуальних психофізичних здібностей, особистісних якостей, професійних навичок і вмінь студентів з використанням засобів фізичного виховання (Завадівська Н., 2001; Ільїніч В.І., 1978).

Проблема професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП) студентів різних спеціальностей завжди була в центрі уваги науковців. Сьогодні вже розроблені наукові основи ППФП майбутніх працівників МВС – Луцак А.Р., 2001; Заярін Г.А., Козяр М.М., 2002; пожежників – Антошків Ю., 2003; інженерів-нафтохіміків – Наскалов В.М., 1991; працівників машинобудівного виробництва – Філінков В.І., 2002; працівників морського флоту – Корейш В.Г., 1997. Професійна направленість фізичного виховання студентів педагогічних спеціальностей відображена в роботах Віленського М.Я., 1993; А.І. Драчука А.І., 2001; О.Е. Коломійцевої, 2003; Верблюдова І.Б., 2003; Мерзликін А.Е., 1983; технічних спеціальностей – в роботах Раєвського Р.Т., 1997; Савчука С.А., 2002; Жидких В.П., Кабачкова В.А., 1990; Фотинюка В.Г., 2002; Ільїніча В.І., 1987; лінгвістів – в роботах Чабана І.П., 2002; бухгалтерів – в працях Блінова В.І., 1976; працівників лісного господарства – в роботах Антипова А.І., 1995; фахівців енергетичного комплексу – в працях Халайджі С., 2006. Вивченню загальних і спеціальних якостей щодо професійної діяльності, формуванню та розвитку індивідуальних якостей особистості, як однієї з найбільш актуальних проблем у психолого-педагогічних дослідженнях присвячені роботи Бубки С.Н., 2001; Фалькової Н.І., 2002. Проте, питанню психофізичного вдосконалення професійно важливих якостей студентів економічних спеціальностей з переважним використанням вправ з футболу науковці уваги не приділяли.

Реалізація ППФП студентів може здійснюватись з використанням різних засобів: спортивних ігор, настільного тенісу, аеробіки, легкої атлетики. Ефективними є навчальні програми з фізичного виховання на основі лише одного виду спорту. Так Лукавенко Е.Г. (2004 р.) пропонує оптимізувати процес фізичного виховання майбутніх терапевтів використовуючи засоби спортивного орієнтування; Гумен Н., Завіська Н., Лукашевич Л. (2005 р.) стверджують, що використання шейпінг-програм покращує фізичну підготовленість та успішність студенток комерційної академії; з метою покращення психофізичних якостей майбутніх педагогів Драчук А.І. (2001 р.) розробив програму фізичного виховання на основі спортивної гри баскетбол. Ефективність використання засобів футболу для покращення психофізичних якостей людини довели результати наукових досліджень Гагаєвої Г.М., 1969; Без'язичного Б.І., 1998. Проте, цілеспрямоване використання засобів футболу, а також інших засобів фізичного виховання, для розвитку ПВЯ студентів спеціальності "Оподаткування" не досліджувалось.

Отже, не розробленість проблеми розвитку ПВЯ студентів спеціальності "Оподаткування" та її практична значимість для народного господарства обумовили вибір

теми дослідження “Професійно-прикладна фізична підготовка студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження проводилося згідно зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту України на 2001-2005 рр. Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України за темою 2.1.6. «Комплексний підхід до вирішення завдань фізичного виховання учнівської молоді» (номер державної реєстрації 0102U005721).

Роль автора полягала у розробці програми ППФП студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу та експериментальній перевірці її ефективності.

Об'єкт дослідження – професійно-прикладна фізична підготовка студентів вищих закладів освіти.

Предмет дослідження – футбол як засіб ППФП студентів спеціальності „Оподаткування”.

Мета дослідження полягає у розробці науково обгрунтованої програми ППФП студентів спеціальності „Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу та експериментальній перевірці її ефективності.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити досвід теорії і практики з проблем ППФП студентської молоді.
2. Розробити професіограму працівника органів Державної податкової служби.
3. Обгрунтувати доцільність використання засобів футболу для розвитку професійно важливих якостей студентів спеціальності „Оподаткування”.
4. Розробити та експериментальним шляхом перевірити ефективність програми ППФП студентів спеціальності „Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу.
5. Визначити педагогічні умови реалізації програми ППФП студентів спеціальності „Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу.

Для використання поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: аналіз і узагальнення наукової та методичної літератури; опитування (анкетування, бесіди); педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; соціологічні методи; біологічні методи; метод педагогічних контрольних випробувань (тестування); методи психодіагностики; метод експертних оцінок; методи математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- вперше розроблено науково обгрунтовану професіограму працівника органів Державної податкової служби, яка включає соціально-економічні, виробничо-технічні, санітарно-гігієнічні, фізіологічні та психологічні характеристики трудової діяльності податківця;
- вперше розроблено експериментальну програму як сукупність спеціально підібраних і скомпонованих форм, методів, засобів, способів, прийомів і дидактичних умов на підставі цільової моделі податківця;
- визначено зміст елективного компоненту навчальної програми з фізичного виховання студентів спеціальності “Оподаткування”;
- дістали подальшого розвитку основні напрями реалізації особистісно-розвивального підходу до професійної підготовки майбутніх податківців у ВЗО, зокрема: впровадження особистісно-розвивальних та новітніх інформаційних технологій навчання студентів; комплексне застосування сучасних методів навчання та тренування; раціональне використання найбільш адекватних засобів для покращення ППФП студентів-податківців.
- визначено педагогічні умови реалізації програми ППФП студентів спеціальності „Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу.

Практичне значення роботи одержаних результатів полягає у тому, що можуть бути використані при проведенні занять з фізичного виховання зі студентами економічних спеціальностей на кафедрах фізичного виховання вищих закладів освіти (ВЗО). Для цього

нами розроблена професіограма працівника органів Державної податкової служби, визначене раціональне співвідношення часу на ЗФП та СФП у ППФП майбутніх податківців; визначені необхідні обсяг та інтенсивність навантажень при використанні вправ з футболу для студентів спеціальності “Оподаткування”, визначені та експериментально обґрунтовані засоби і методи комплексного підходу до використання вправ з футболу для оптимізації ППФП студентів-податківців. Розроблено методичні рекомендації щодо засобів експериментальної програми ППФП, які спрямовані на розвиток та удосконалення ПВЯ майбутніх податківців.

Результати дослідження можуть бути використані при підготовці навчальних програм з фізичного виховання для ВЗО економічного профілю.

Результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес з фізичного виховання студентів-податківців Тернопільського національного економічного університету, Донецького національного економічного університету та Харківського національного економічного університету.

Особистий внесок автора полягає у постановці проблеми, розробці, науковому обґрунтуванні та впровадженні у практику програми професійно орієнтованої психофізичної підготовки студентів 1-ого курсу спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу.

Апробація результатів дослідження здійснювалась шляхом публікацій науково-методичних праць та виступів на: Всеукраїнській науковій конференції “Молода спортивна наука України” в м. Львові (2004 р., 2005 р., 2006 р., 2007 р.), збірнику науково-методичних статей “Наукові записки, серія: Педагогіка” в м. Тернополі (2004 р.), збірнику наукових праць “Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту” в м. Харкові (2004 р., 2007 р., № 2, 3), Міжнародній науково-практичній конференції “Фізичне виховання – здоров’я нації” в м. Донецьку (2005 р.), збірнику наукових праць “Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: педагогічні науки” в м. Чернігові (2006 р.), збірнику наукових праць “Фізична культура, спорт та здоров’я нації” в м. Вінниця (2006 р.), в науково-теоретичному журналі Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту “Спортивний вісник Придніпров’я” (2006 р.), а також на загальнофакультетських та кафедральних науково-методичних конференціях.

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені у 13 одноосібних наукових працях, серед яких методичні рекомендації, 9 статей у наукових фахових виданнях ВАК України, 3 – у збірниках наукових праць.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, п’яти розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (224 найменувань, з них 17 – іноземними мовами), 21 додатку (обсяг сторінок 63). Робота містить 24 таблиці і 15 рисунків. Загальний обсяг дисертації становить 233 сторінки, обсяг основного тексту – 148 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об’єкт і предмет дослідження, сформульовано його мету, завдання, представлено методи, висвітлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, особистий внесок автора, описано сферу апробації і впровадження результатів дослідження, подано інформацію про публікації, структуру та обсяг дисертації.

В першому розділі **“Теоретичні основи процесу ППФП студентів ВЗО”** проаналізовано науково-методичну літературу з проблеми ППФП студентської молоді. Аналіз літератури показав, що:

- науково-технічний прогрес (НТП) ставить перед спеціалістом все складніші завдання, тому зміст ППФП майбутнього фахівця повинен бути адаптований до вимог НТП
- рівень фізичної підготовленості і соматичного здоров’я студентів протягом навчання

погіршується, що вимагає пошуку нових форм, методів та засобів фізичного виховання.

- навчальна програма з фізичного виховання студентів вищих закладів освіти містить загальні рекомендації ППФП студентів різних спеціальностей і не враховує особливостей майбутньої професійної діяльності.

- вправи з футболу є ефективним засобом збільшення рухової активності студентів, покращення їх психофізичної підготовки, морально-вольових якостей, відновлення працездатності.

Порівняльний аналіз ПВЯ працівників органів Державної податкової служби та психофізичних якостей футболістів свідчить про доцільність використання засобів футболу для розвитку та вдосконалення ПВЯ студентів спеціальності “Оподаткування” (Табл. 1).

Таблиця № 1

Структура професійно важливих якостей податківця і психофізичних якостей футболіста

ПВЯ, якими повинен володіти працівник податкової служби	Психофізичні якості, які розвиваються під час гри у футбол
1. Оперативне мислення (швидкість виконання певних підрахунків за обмежений час)	1. Оперативне мислення (підбір вправ, в яких за обмежений час треба вибрати оптимальний варіант продовження гри)
2. Евристичні (творчі) здібності (розробка нових напрямів роботи у системі оподаткування)	2. Евристичні (творчі) здібності (використання вправ для розвитку комбінаційної гри, нестандартних дій в атаці)
3. Витримка та самовладання (при виникненні різноманітних спірних, конфліктних ситуацій з клієнтами)	3. Витримка та самовладання (при виникненні конфліктних ситуацій під час гри, коли суперник застосовує грубі, підступні, жорсткі прийоми).
4. Спроможність перебудувати структуру діяльності щодо ситуації, яка змінилася (у зв'язку з великою кількістю нових нормативних документів, наказів керівництва)	4. Спроможність перебудувати структуру діяльності щодо ситуації, яка змінилася (для швидкої тактичної перебудови малюнку гри згідно вимог тренера)
5. Спостережливість, здогадливність, кмітливість (під час обстеження виробничих, складських, торговельних приміщень підприємств з метою здійснення контролю за наявністю марок акцизного збору на різноманітних товарах)	5. Спостережливість, здогадливність, кмітливість (вміння проаналізувати дії суперника, передбачити напрямки атаки та випередити суперника, застосувавши ефективні захисні дії)
6. Витривалість, сила, швидкість, спритність (під час здійснення перевірок фактів приховування податків на різноманітних підприємствах, наявності підакцизних товарів у великих складських приміщеннях, на транспорті, наявності у підприємців свідочств про підприємницьку діяльність, патентів на ринках, в обмінних пунктах)	6. Витривалість, сила, швидкість, спритність (здатність підтримувати високий темп на протязі всієї гри, вміння вести силову боротьбу із суперником, вміння грати на випередженні, здатність грати швидко, технічно, ефективно)
7. Стійкість до виконання довготривалої монотонної роботи (при здійсненні обліку платників податків, правильності обчислення і своєчасності надходження цих податків, платежів, при необхідності здатність виконувати вище вказані дії після закінчення робочого дня)	7. Стійкість до виконання довготривалої монотонної роботи (під час виконання вправ на витривалість, кросової підготовки, при багаторазовому повторенні окремих елементів, прийомів гри, здатність вести ефективну гру в додатковий час)
8. Добросовісність (при аналізі причин і оцінці даних про факти порушень податкового законодавства, при перевірці правильності обчислення і своєчасності надходження податків, платежів)	8. Добросовісність (під час виконання різноманітних складних завдань тренера під час тренування та гри, при самостійних заняттях, під час виконання серій вправ великого обсягу та високої інтенсивності)
9. Високі показники функцій уваги (при здійсненні контролю за додержанням законодавства про податки та інші платежі, при перевірці фактів приховування і заниження сум податків та інших платежів, при аналізі причин порушень податкового законодавства)	9. Високі показники функцій уваги (під час виконання суперником стандартних положень пильно стежити за його діями, здійснювати персональну опіку суперника, уважно слухати всі настанови тренера під час тренувань та гри)
10. Висока стійкість до перешкод (витривалість і стійкість до високих та низьких температур, протягів, запиленості та підвищеної вологості під час перевірок та обстеження виробничих, складських, торговельних приміщень, при проведенні перевірок на ринках тощо)	10. Висока стійкість до перешкод (здатність виконувати ефективні ігрові дії при постійній активній протидії суперника, вміння грати на „важкому” полі, в поганих кліматичних умовах (висока та низька температура повітря, дощ, сніг)

Професіографічний аналіз виявив відсутність професіограми податківця, яка необхідна: для розробки експериментальної програми ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”; елективного компоненту програми з фізичного виховання для студентів ВЗО для доповнення змісту освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми студентів спеціальності “Оподаткування”.

У другому розділі дисертації **“Організація, контингент та методи дослідження”** представлено відомості про організацію дослідження й контингент обстежених, етапи дослідження, охарактеризовано методи дослідження.

Дослідження проводилося протягом 2003-2007 рр. у чотири етапи: На **першому етапі** (вересень 2003р. – червень 2004р.) був зроблений теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел для визначення мети та завдань дослідження. За період з грудня 2003 року по березень 2004 року проанкетовано 111 працівників органів державної податкової служби в 4-х областях України та 27 студентів 1-ого курсу спеціальності “Оподаткування”, зроблений професіографічний аналіз з метою визначення професійно важливих якостей податківців, розроблена професіограма працівника органів Державної податкової служби.

На **другому етапі** дослідження (червень 2004р. – серпень 2004р.) розроблена експериментальна методика ППФП студентів 1-ого курсу спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням вправ з футболу, в експериментальну основу якої входили підбір засобів і методів комплексного підходу до використання вправ з футболу, визначення обсягу та інтенсивності навантажень для оптимізації ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”, покращення їх професійно орієнтованої психофізичної підготовки.

На **третьому етапі** (вересень 2004р. – червень 2006р.) в експериментальних групах впроваджена експериментальна програма ППФП студентів з пріоритетним використанням вправ з футболу. На початку третього етапу дослідження (вересень 2004р.) та в кінці (червень 2006р.) у створених експериментальних та контрольних групах були визначені рівні фізичної підготовленості (Державні тести), соматичного здоров'я (за методикою Г.Л. Апанасенка), функціональних резервів серця (проба Руф'є), фізичної працездатності (Гарвардський степ-тест) та психофізичної підготовки (об'єм, зосередженість, розподіл, концентрація, переключення, стійкість та інтенсивність уваги; кількісні та якісні показники розумової працездатності; швидкість орієнтування; функції пам'яті; здатність до швидкого сприйняття та безпосереднього запам'ятовування за методиками В.П. Анфімова, Ю.І. Василенка, Шульте-Платонова). В кінці педагогічного експерименту (червень 2006 р.) проведені дві ділові економічні гри з метою визначення рівня фахової дієздатності студентів-податківців КГ та ЕГ.

На **четвертому етапі** (липень 2006 р. – вересень 2007 р.) був зроблений порівняльний аналіз кінцевих результатів дослідження в експериментальних та контрольних групах, визначена їх статистична достовірність, оцінено ефективність впровадження програми ППФП студентів 1-ого курсу спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу, узагальнені результати дослідження, сформульовані висновки та здійснено літературне оформлення роботи.

У третьому розділі **“Використання засобів футболу на заняттях з професійно-прикладної фізичної підготовки студентів спеціальності “Оподаткування”** описано передумови створення програми ППФП студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу; визначені педагогічні умови, методи, методичні прийоми для ефективної реалізації експериментальної програми ППФП студентів-податківців.

У даному розділі розкрита організація ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”: визначено посеместровий розподіл змісту базового та елективного компоненту навчальної програми з фізичного виховання; розкрито зміст всіх видів підготовки елективного компоненту (теоретична, методична, фізична, технічна, тактична, психологічна); визначено раціональне співвідношення часу на загальну і спеціальну фізичну підготовку студентів-податківців; розроблено комбіновані тести та нормативи, які дозволили провести об'єктивний комплексний контроль за якістю реалізації змісту експериментальної програми ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”; визначено структуру навчально-тренувального заняття; визначено обсяг та інтенсивність навантажень при використанні вправ з футболу у ППФП студентів-податківців.

Зміст професійно орієнтованої психофізичної підготовки визначався специфікою трудової діяльності працівників органів Державної податкової служби, яка характеризується значною напругою сенсорних систем (особливо зорового, слухового), пов'язана зі сприйняттям, запам'ятовуванням та терміновою обробкою великого обсягу інформації, з виконанням швидких і точних рухів (робота з комп'ютером), а також зі значними нервово-емоційними навантаженнями.

У професійно орієнтовану психофізичну підготовку були включені спеціальні вправи з футболу, які удосконалюють функції аналізаторів, швидкість, обсяг, точність й диференційованість сприйняття, складні комплексні сприйняття, аналіз і синтез діяльних актів, а також вольові та інші психофізичні якості та властивості особистості.

Для розвитку таких ПВЯ як *висока стійкість до перешкод, високий рівень працездатності у складних умовах, стійкість психофізіологічної сфери, спроможність сприймати і реалізовувати рішення у складних умовах, здатність перебудувати структуру діяльності щодо ситуації*, яка змінилася використовували вправи з протидією суперника, систематичні заняття на снігу, влітку на піску, чергування занять у залі та на відкритих майданчиках, вправи для відпрацювання швидкої перебудови гри (швидкий перехід від оборони до атаки і навпаки, колективний відбір, персональна опіка, вправи для розвитку витривалості, швидкісної витривалості, проведення занять у несприятливих погодних умовах (спека, дощ, мороз, сніг, вітер), кросовий біг по складній місцевості і з різними перешкодами, подолання спеціальних смуг перешкод, ігри зі скритою форою.

Для розвитку та удосконалення *працелюбства, наполегливості, добросовісності, самовіддачі у роботі* ефективними є вправи для удосконалення техніко-тактичних дій та фізичних якостей, але при умові багаторазового їх повторення, призначення домашніх завдань та їх перевірки, призначення завдань після закінчення заняття для самостійного опрацювання, використання вправ техніко-тактичної спрямованості після навантаження великого обсягу та інтенсивності, проведення систематичних контрольних тестувань з фізичної підготовленості, стимулювання студентів за прояв наполегливості та працелюбства, добросовісності та самовіддачі у роботі.

Для розвитку *вольових якостей, сміливості та рішучості, витримки та самовладання, емоційної стійкості* доцільними є вправи, які містять елементи ризику та небезпеки (пересування по високій та низькій опорі, стрибки через перешкоди, акробатичні вправи); різноманітні естафети та рухливі ігри, що вимагають прояву сміливості, рішучості; біг з гори за складним маршрутом, біг вгору з подоланням перешкод; стрибки в глибину і зіскоки з гімнастичних снарядів; ходьба та біг із закритими очима, багаторазові стрибки через бар'єри, що стоять послідовно; різноманітні вправи з протидією суперника; виконання вправ у несприятливих погодних умовах; подолання спеціальних смуг перешкод; створення умов на тренуванні, що максимально наближені до змагань (пробиття пенальті з наданням додаткового навантаження за кожний не забитий м'яч); застосування серій ігор з гандикапом із засекреченою форою; застосування навмисного упередженого суддівства викладачем; гра в регбі за спрощеними правилами з силовими елементами; стрибки-падіння (прийоми самострахування) на борецькому килимі, на землі, на підлозі; спортивна сутичка з сильним суперником; використання виховних бесід.

Для розвитку *дисциплінованості* використовували: вправи, які виконувались методом колового тренування; особистий приклад викладача; введення різних видів заохочень та покарань за дотримання чи порушення дисципліни, режиму дня та тренування; використання виховних заходів (лекцій, бесід, перегляд ігор команд з високою дисципліною гри).

Розвиток та удосконалення *функцій уваги (обсяг, розподіл, переключення, концентрація, стійкість)* забезпечували стройові, гімнастичні та акробатичні вправи; ходьба по гімнастичній лаві, гімнастичній колоді з виконанням різних поворотів, присідів та ін.; біг та ходьба зі зміною швидкості та напрямку руху, зупинками та поворотами за раптово поданим сигналом; повільний біг з прискоренням на позначеному відрізку, наступаючи ногами тільки на розмічені кола; жонгливання м'ячем; вправи з використанням персональної опіки;

рухливі ігри та естафети з м'ячем; гра в гандбол, баскетбол, міні-футбол двома м'ячами; "квадрати" (6 x 2, 7 x 2); ведення м'яча із зоровим контролем та без нього; ведення м'яча із зміною швидкості, напрямів, із зупинками; обведення стійок; швидка зміна ігрових дій за сигналом викладача; гра в настільний теніс в парах; стрибки зі скакалкою, стрибки через довгу скакалку, що обертається двома партнерами; біг по пересіченій місцевості; подолання спеціальних смуг перешкод; легкоатлетичні стрибки і метання; виконання комплексів вільних гімнастичних вправ; передачі м'яча в парах, трійках з переміщенням; багаторазові удари м'ячем у позначене на стіні коло діаметром 1 метр; човниковий біг з почерговим перенесенням декількох предметів від старту до фінішу.

Для розвитку *стійкості до виконання довготривалої монотонної роботи* включали в програму вправи на загальну витривалість (аеробна робота), кросова підготовка, туристичні походи, жонглювання м'ячем, стрибки зі скакалкою (велика кількість повторень), відпрацьовування різноманітних техніко-тактичних дій після закінчення заняття, збільшення часу навчальних ігор, багаторазове повторення різноманітних вправ у помірному темпі, вправи для розвитку статичної витривалості (для м'язів, які потребують довготривалого напруження – м'язів спини, плечового поясу).

Розвиток та вдосконалення функцій зорового, слухового та вестибулярного аналізаторів забезпечувався такими вправами: біг зі зміною напрямку руху, спиною вперед, з поворотами у русі та зупинками по звуковому та зоровому сигналам, ведення м'яча без зорового контролю, обведення стійок, початок виконання вправ з різних незвичайних вихідних положень, жонглювання м'ячем, початок, зміна та закінчення техніко-тактичних дій по сигналу викладача (звуковому, зоровому). Особливістю вправ, спрямованих на вдосконалення зорового, слухового та вестибулярного аналізаторів було їх не традиційність, новизна, можливість багаторазових раптових рішень рухових задач, акробатичні та гімнастичні вправи.

Тонке м'язове відчуття розвивалось за рахунок включення в експериментальну програму таких вправ як передачі та удари м'яча на точність та з потрібною силою, жонглювання м'ячем, зупинка м'яча різними частинами тіла, вкидання м'яча на точність з ауту, різноманітні вправи для рук і пальців рук, які містять елементи новизни, які виконуються у незвичних умовах, з незвичних вихідних положень, із зміною просторових границь, з ускладненням додатковими рухами, звичні рухові завдання, які виконуються у невідомих раніше сполученнях, жонглювання двома-трьома тенісними м'ячами, кидки ловля м'яча з поворотом, одночасне ведення м'ячів різної ваги та діаметру двома руками, гра в настільний теніс, гра в баскетбол, кидки м'яча в кошик.

Розвитку *уміння раціонально використовувати час* сприяли різноманітні вправи з постійним зменшенням часу на їх виконання: утримання м'яча 5 x 5, 6 x 6, 7 x 7 в 3, 2, 1 дотики, гра в "квадрати" 4 x 2, 5 x 2 в 2 дотики, призначення домашніх завдань та їх перевірка. Швидкий перехід від оборони до атаки, удари по воротам після передачі без обробки або після швидкої обробки м'яча.

Розвитку *ініціативності* приділяли увагу, використовуючи вправи, які дозволяли розвивати ініціативну поведінку: виконання рухових завдань на заняттях одним з багатьох способів за власної ініціативи.

Для розвитку *ініціативності* застосовували такі прийоми:

1. Систематично залучали студентів до розробки і активного обговорення тактичних планів майбутніх навчальних ігор, техніко-тактичних дій. Прислуховувались до їх порад.
2. Приділяли особливу увагу аналізу студентами своїх тактичних помилок і продумуванню варіантів правильних рішень.
3. Відзначали перед групою студентів, які добре зарекомендували себе в іграх та навчально-тренувальному процесі, особливо у відповідальні моменти, підкреслюючи значення власної ініціативи для досягнення успіху.

4. При перегляді різноманітних матчів доручали кожному студенту визначати сильні та слабкі сторони окремих гравців, ланок, команди в цілому.
5. Проводили, в окремих випадках, тренувальні ігри зі спеціальними завданнями, які допомагали проявляти більше самостійності і ініціативності при вирішенні техніко-тактичних задач (наприклад, вправи для взяття воріт 5 нападників та 5 захисників, 3 на 3, 3 на 2).

Основними засобами виховання ініціативності були двосторонні ігри, які проводились зі спеціальними завданнями в умовах, які вимагали від студентів максимального прояву самостійності.

Особистий приклад викладача використовували для розвитку вимогливості до себе і своїх колег. В цьому випадку вимагали також від студентів повної самовіддачі під час навчально-виховного процесу, навчали дотримуватись режиму дня, особистої гігієни, просили студентів під час практичних занять або гри звертати увагу партнера на його помилки.

Розвиток *евристичних здібностей* забезпечувався різноманітними складними ігровими ситуаціями на тренуваннях, де студенту необхідно вибирати оптимальний варіант виконання цих завдань (гра в “квадрати” 4 x 2, 5 x 2, залучали всіх студентів для розробки нестандартних, несподіваних комбінацій, виконання стандартних положень, створювали умови на тренуваннях для розвитку творчості, винахідливості (вміння застосовувати ефективні способи обведення суперника та взяття воріт).

Доступність і доброзичливе ставлення до колег розвивали за допомогою ігрового та змагального методів. Особлива роль для розвитку цих якостей відводилося викладачу, його умінню використовувати різноманітні вправи в парах і трійках, призначаючи в партнери менш підготовленим студентам більш підготовлених, прояв доброзичливості при отриманні травми суперником, відвідування травмованих, хворих гравців, прояв дружелюбності та почуття гумору у конфліктних, проблемних ситуаціях на тренуваннях, іграх та у повсякденному житті, використання засобів оздоровчого туризму.

Під час проведення лекцій, бесід розвивали такі якості як *уміння лаконічно висловлювати свої думки, вміння обґрунтовувати та відстоювати свою думку*. Для цього надавали кожному студенту можливість виступити під час обговорення та аналізу ігор, окремих ігрових моментів, під час вибору тактики та складу команди на гру. Навчали студентів доступно, лаконічно і просто робити підказки партнерам під час гри і виправляти їх помилки.

Для розвитку *уміння слухати співрозмовника* використовували особистий приклад викладача, бесіди, лекції, де: навчали студентів уважно слухати зауваження викладача, підказки партнерів під час ігор та тренувань; використовували різноманітні вправи з використанням звукових сигналів, які змінювали напрям, швидкість та спосіб виконання вправи; навчали студентів уважно слухати зауваження, усні попередження суддів під час ігор.

Багато навчального часу приділялось розвитку *продуктивності, аналітичності та оперативності мислення*. Для цього використовувались: елементи тактичної підготовки; широко застосовували різноманітні вправи з протидією суперника; вправи направлені на вирішення різноманітних рухових задач за обмежений проміжок часу; вправи, що вимагають для своєї реалізації спостережливості, пам'яті, уваги, волі й інших психічних процесів, пов'язаних з швидким мисленням; вправи для розвитку практичного мислення гравця; вправи для розвитку вміння “читати” гру, гра на випередженні (тримання м'яча 5 на 5, 6 на 6, 7 на 7) з обмеженою кількістю дотиків; використання рухливих ігор з м'ячем, гра в баскетбол, в гандбол за спрощеними правилами (взяття воріт чи влучення в кошик за рахунок швидких передач без ведення м'яча); подолання незнайомої смуги перешкод з урахуванням часу; навчальні рукопашні сутички, ігрові естафети з подоланням перешкод, естафети з веденням м'яча або перенесенням предметів та ін.

Засоби футболу використовувались для розвитку *лідерських здібностей і спроможності “надихати” та вести за собою людей*. Розвивали ці якості за допомогою: створення різноманітних ситуацій, де необхідно було проявити ініціативу (“взяти” гру на себе); проведення занять у важких кліматичних умовах; раптове збільшення часу гри в кінці матчу в разі нічиєї, ускладнення завдання з метою переборювання і правильного виконання студентами цих завдань; використання на практичних заняттях спеціальних фізичних вправ, обраних студентами із числа рекомендованих додаткових вправ; самостійного проведення тренувальних занять з групою або консультування партнерів в скрутних випадках; самостійного вибору тактичного плану виконання вправи під час здачі контрольних нормативів; організації з особистою ініціативи фізкультурних і спортивних заходів у групі; використання різноманітних естафет, єдиноборств; участі у змаганнях з власної ініціативи.

Для розвитку *кмітливості, здогадливості та спостережливості* використовувались вправи для правильного вибору позицій на полі, гра на випередженні, вправи для розвитку вміння передбачити дії суперника (взяття воріт 3 на 3, 3 на 2, 4 на 3), перегляд ігор суперників, виконання ними стандартних положень з метою виявлення найбільш характерних техніко-тактичних дій суперника, вправи для розвитку у студентів “відчуття голу” (завдяки створенню різноманітних голевих ситуацій на заняттях), правильного вибору позиції, відчуття простору і часу.

Актуальним, на нашу думку, було виховання у студентів-податківців *чесності, правдивості та справедливості*. Для цього використовувались: особистий приклад викладача (його стосунки зі студентами), різноманітні бесіди, приклади відомих гравців, команд, які прославилися своїми справедливими, чесними вчинками, діями під час гри і у повсякденному житті, за допомогою роз’яснень, підказок навчали студентів вести чесну боротьбу на полі, організовували різні виховні заходи (туристичні походи, перегляд матчів, де гравці проявляли ці якості або вели нечесну гру).

Розвитку *короткочасної та довготривалої пам’яті* сприяли завдяки виконанню складних рухових завдань, тактичних схем в іграх по пам’яті після їх одноразового показу на тренуваннях у звичайних умовах та під впливом різних екстремальних факторів, завдяки перегляду ігор суперника з метою запам’ятовування їх найбільш характерних техніко-тактичних дій.

У четвертому розділі **“Вплив засобів футболу на формування професійно важливих якостей студентів спеціальності “Оподаткування”** обґрунтовано доцільність пріоритетного використання засобів футболу для розвитку та вдосконалення ПВЯ студентів спеціальності “Оподаткування” та перевірено ефективність експериментальної програми ППФП студентів-податківців.

Ефективність реалізації програми забезпечувалась відповідними педагогічними умовами організації навчально-виховного процесу, а саме: раціональне планування навчального матеріалу з урахуванням місцезнаходження вузу та кліматичних умов; раціональний розподіл часу на ЗФП та СФП; єдність всіх сторін (теоретичної, фізичної, методичної, техніко-тактичної) підготовки під час вивчення навчального матеріалу з футболу; особистісно-орієнтований характер навчання; диференційований підхід до студентів; емоційність навчально-тренувальних занять; проведення всіх занять (крім лекційних) на відкритому повітрі.

Для перевірки ефективності експериментальної програми були обрані такі критерії: рівень фізичної підготовленості студентів-податківців; рівень соматичного здоров’я; рівень психофізичної підготовки; експертна оцінка участі студентів-податківців у ділових економічних іграх (рівень фахової дієздатності).

За результатами тестових випробувань встановлено, що між результатами фізичної підготовленості, соматичного здоров’я та психофізичної підготовки студентів експериментальних та контрольних груп на початку формувального експерименту відсутня достовірна різниця ($p > 0,05$).

Після впровадження експериментальної програми ППФП з пріоритетним використанням засобів футболу (Рис. 1) в ЕГ найбільші темпи приросту результатів відбулися у розвитку функцій уваги (показник уваги по коректурному методу В.П. Анфімова) – 49,1% ($128,4 \pm 6,26$) ($p < 0,001$).

В КГ темпи приросту рівня розвитку показника уваги значно нижчі ніж в ЕГ і становлять 1,65% ($83,59 \pm 5,65$) ($p > 0,05$).

Кінцеві результати визначення рівня соматичного здоров'я також підтверджують ефективність експериментальної програми ППФП студентів-податківців.

Вихідний рівень показників соматичного здоров'я в КГ був дещо вищий ($9,69 \pm 0,358$ – нижче середнього) ніж в ЕГ ($8,9 \pm 0,23$ – нижче середнього), проте ця перевага статистично не достовірна ($p > 0,05$). Після впровадження експериментальної програми ППФП з пріоритетним використанням вправ з футболу в навчально-виховний процес студентів-податківців спостерігався значно більший приріст результатів в ЕГ – 42,92% ($12,72 \pm 0,3$ – середній рівень), на відміну від КГ – 7,22% ($10,39 \pm 0,384$) (Рис. 1).

В ЕГ динаміка приросту результатів фізичної підготовленості (згідно Державних тестів і нормативів фізичної підготовленості населення України) була більшою ніж в КГ. Так, приріст результатів фізичної підготовленості в ЕГ становив 22,93% ($32,0 \pm 0,615$ бала), в КГ – 7,28% ($26,82 \pm 0,82$) (Рис. 1).

При визначенні функціональних резервів серця (індекс Руфє) у студентів ЕГ та КГ результати на початку експерименту суттєво не відрізнялися: в КГ – $9,98 \pm 0,7492$ у.о. (добре), в ЕГ – $10,04 \pm 0,461$ у.о. (добре). Проте динаміка приросту результатів після впровадження експериментальної програми була значно більшою в ЕГ і становила: 32,22 % ($7,59 \pm 0,471$ у.о. (добре)), на відміну від результатів в КГ: відповідно 0,4 % ($9,94 \pm 0,41$ у.о. (добре)) (Рис. 1).

Пріоритетне використання засобів футболу на заняттях в ЕГ групах значно покращило рівень фізичної працездатності студентів-податківців (індекс Гарвардського степ-тесту). Після проведення формувального експерименту приріст результатів в ЕГ був наступним: 7,42 % ($81,12 \pm 0,882$ у.о. (добра фізична тренуваність)).

В КГ спостерігалось незначне підвищення рівня фізичної працездатності в порівнянні з вихідними даними: 0,35 % ($75,76 \pm 0,935$ у.о. (середня фізична тренуваність)).

Порівняльний аналіз кінцевих результатів експериментальних та контрольних груп коефіцієнтів точності та чистої розумової працездатності (по формулам Г.М. Уіпла), кількості оброблених знаків (В.П. Анфімов) показав перевагу ЕГ (Рис. 1).

Так темпи приросту результатів коефіцієнту точності (К) в ЕГ були вищими: 7,7 % ($0,97 \pm 0,004$ у.о.). В КГ групах цей показник становив 4,34 % ($0,96 \pm 0,002$ у.о.).

Динаміка приросту коефіцієнту чистої розумової працездатності в ЕГ становила 7,2 % ($198,23 \pm 3,93$ у.о.). Кінцеві результати коефіцієнту чистої розумової працездатності в КГ були нижчими: приріст результатів становив 1,94 % ($195,12 \pm 2,846$ у.о.).

Після впровадження експериментальної програми ППФП з пріоритетним використанням засобів футболу у студентів-податківців ЕГ спостерігалось значне покращення результатів в обробці знаків по таблицям В.П. Анфімова на відміну від показників студентів-податківців КГ (Рис. 1).

Відсотковий приріст результатів в обробці знаків по В.П. Анфімова в ЕГ становив 11,2% ($952,5(7) \pm 12,8$ знаків), а в КГ тільки 3,19% ($922,8(6,9) \pm 13,9$ знаків) (Рис. 1).

Кінцеві результати тестування короткочасної зорової пам'яті по методу Ю.І. Василенка показали, що у студентів-податківців КГ відбувся незначний приріст цих показників, який становив 3,3 % ($4,03 \pm 0,076$ об'єктів). Проте, в ЕГ спостерігалась значно більша динаміка приросту показників короткочасної зорової пам'яті: 13,5 % ($4,54 \pm 0,102$ об'єктів).

Також після проведення формувального експерименту досліджувались такі показники як об'єм, розподіл та переключення уваги по методу Шульте-Платонова. Кращі результати спостерігалися у студентів-податківців ЕГ, динаміка приросту цих показників в ЕГ була значно більшою: приріст становив 22,58 % ($42,2 \pm 0,692$ у.о.), у студентів-податківців КГ відповідно: 3,09 % ($36,59 \pm 0,0641$ у.о.).

Аналіз кінцевих результатів формувального експерименту показав доцільність та ефективність створення програм ППФП студентів-податківців на основі окремої спортивної спеціалізації, зокрема футболу. Про це свідчать показники динаміки приросту результатів студентів-податківців в контрольних та експериментальних групах. Так динаміка приросту в ЕГ була значно більшою по всім показникам тестування (Рис. 1).

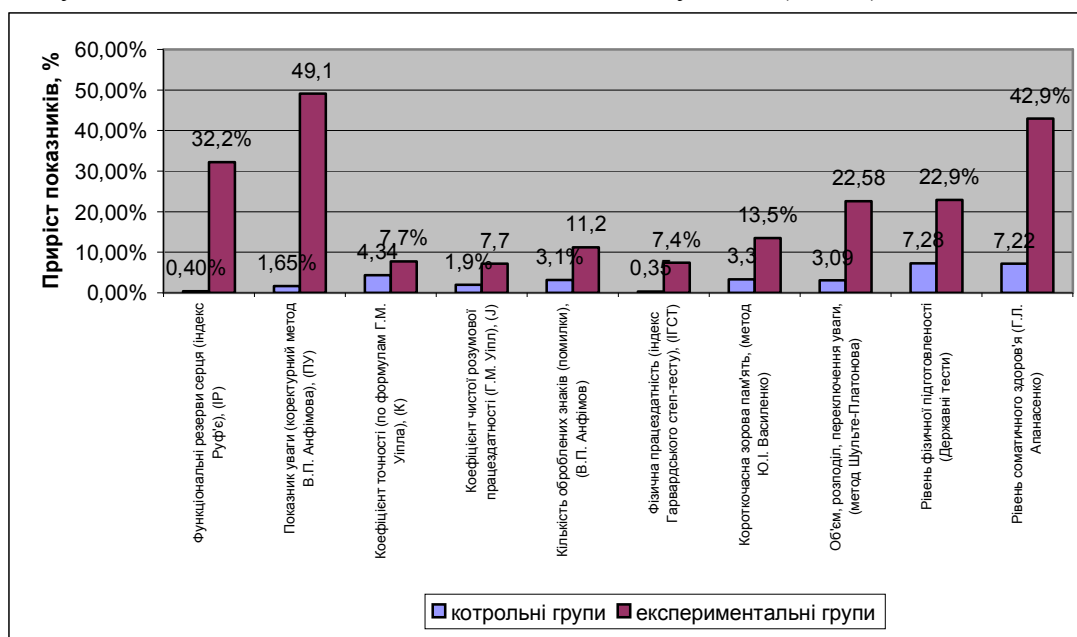

Рис. 1. Приріст показників в КГ та ЕГ після формувального експерименту

З метою визначення взаємозв'язків між показниками проведених тестувань був зроблений кореляційний аналіз, в результаті якого було виявлено:

- існує сильний кореляційний зв'язок між показниками функціональних резервів серця (індекс Руф'є) та показниками чистої розумової працездатності (Г.М.Уїлл) ($r=0,71$);
- виявлено сильний кореляційний зв'язок між показниками соматичного здоров'я (за методикою Г.Л.Апанасенка) ($r=0,76$); показниками оперативної зорової пам'яті (за методикою Ю.І.Василенка) ($r=0,76$); показниками точності виконаної роботи (по формулам Г.М.Уїлла) ($r=0,74$) (див. рис. 4.2.3);

Середній кореляційний зв'язок існує:

- між показниками соматичного здоров'я (Г.Л.Апанасенка) та кількістю оброблених знаків (коректурний метод В.П.Анфімова) ($r=0,51$);
- між показниками функціональних резервів серця (індекс Руф'є) та показниками об'єму, стійкості, розподілу та переключенню уваги (метод Шульте-Платонова) ($r=0,41$);
- між показниками функціональних резервів серця (індекс Руф'є) та показниками оперативної зорової пам'яті (методика Ю.І.Василенка) ($r=0,44$);
- між показниками фізичної підготовленостю (Державні тести) та показниками об'єму, стійкості, розподілу та переключенню уваги (метод Шульте-Платонова) ($r=0,41$);
- між показниками функціональних резервів серця (індекс Руф'є) та кількістю оброблених знаків (коректурний метод В.П.Анфімова) ($r=0,45$);
- між показниками фізичної підготовленостю (Державні тести) та показниками оперативної зорової пам'яті (методика Ю.І.Василенка) ($r=0,49$).

В інших випадках виявлено слабкий кореляційний зв'язок.

З метою визначення фахової дієздатності студентів-податківців в кінці педагогічного експерименту були проведені дві економічні ділові гри: "Податковий облік" та "Економічний лабіринт". В ділових іграх приймало участь 78 студентів-податківців Тернопільського національного економічного університету (39 чол. КГ, 39 чол. ЕГ).

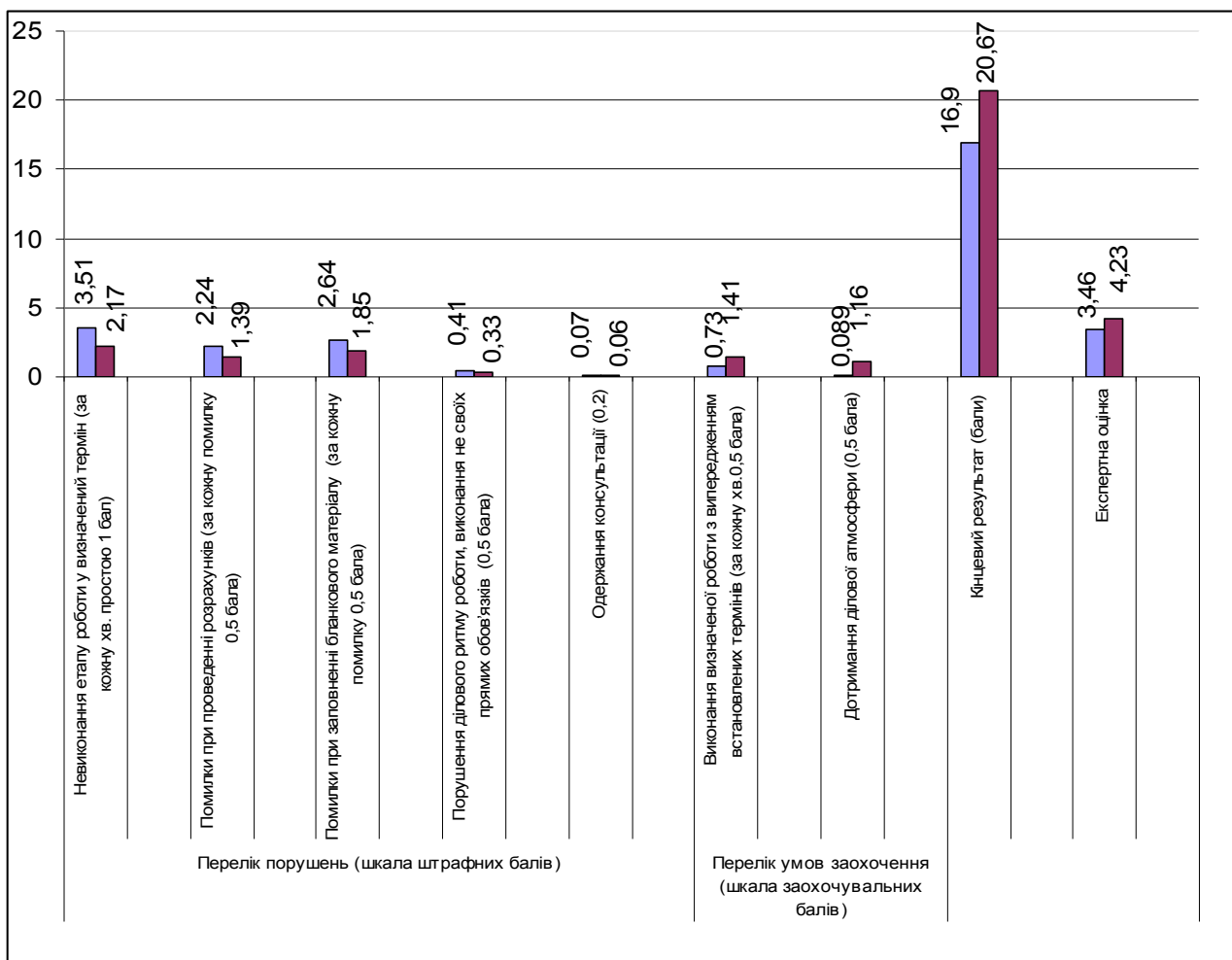
Метою залучення студентів-податківців до участі в економічній ділових іграх було:

- оцінити інтелектуальні здібності та теоретичні знання з питань обчислення податкового зобов'язання, податкового кредиту, суму податку на додану вартість, що підлягає перерахуванню в бюджет;
- визначити рівень закріплення навичок застосування податкового законодавства в практичній діяльності;
- оцінити знання студентів законодавчого інструктивного матеріалу, точність обчислень та вміння аналізувати податкову звітність;
- оцінити вміння студентів орієнтуватися у швидкозмінних ситуаціях, здібності до оперативної роботи та до вирішення доручених завдань в межах визначеного часового режиму;
- оцінити вміння студентів підтримувати діловий ритм та дотримуватись ділової атмосфери.

В експериментальній програмі ППФП студентів-податківців використовувались такі засоби футболу як: вправи для відпрацювання швидкої перебудови гри (швидкий перехід від оборони до атаки і навпаки, колективний відбір, персональна опіка); рухливі ігри та естафети з м'ячем, що вимагають прояву оперативного та творчого мислення, кмітливості, спостережливості; вправи, які дозволяли розвивати ініціативну поведінку (виконання рухових завдань одним із багатьох способів за власної ініціативи); вправи, спрямовані на вирішення різноманітних рухових завдань за обмежений проміжок часу (подолання незнайомої смуги перешкод з урахуванням часу); вправи для розвитку практичного мислення (вміння "читати" гру). Це дозволило студентам-податківцям ЕГ набагато успішніше вирішувати завдання запропонованих економічних ділових ігор (Рис. 2, 3).

Експертну оцінку результатів участі кожного гравця в ділових іграх виставляла експертна комісія, до складу якої входили 3 чоловіки: один викладач кафедри податків та фіскальної політики та два досвідчені працівники органів Державної податкової служби м. Тернополя.

Експертна комісія виявила, що під час проведення ділової гри "Податковий облік" студенти спеціальності "Оподаткування" ЕГ набрали менше штрафних і більше заохочувальних балів, що позитивно відобразилося на кінцевому результаті гри: середня експертна оцінка в ЕГ склала $4,23 \pm 0,07$ бала, на відміну від КГ, відповідно $3,46 \pm 0,11$ бала (Рис. 2).

Примітка: ■ – контрольна група, ■ – експериментальна група

Рис. 2. Результати гри “Податковий облік” в КГ та ЕГ (n=78)

У гри “Економічний лабіринт” після 6-ти раундів спостерігаємо також кращі результати у студентів-податківців ЕГ. Експертна комісія оцінила роботу студентів наступним чином: середня оцінка участі студентів-податківців ЕГ в цій діловій грі становить $4,05 \pm 0,07$ бала, в КГ – $3,46 \pm 0,45$ бала (Рис. 3).

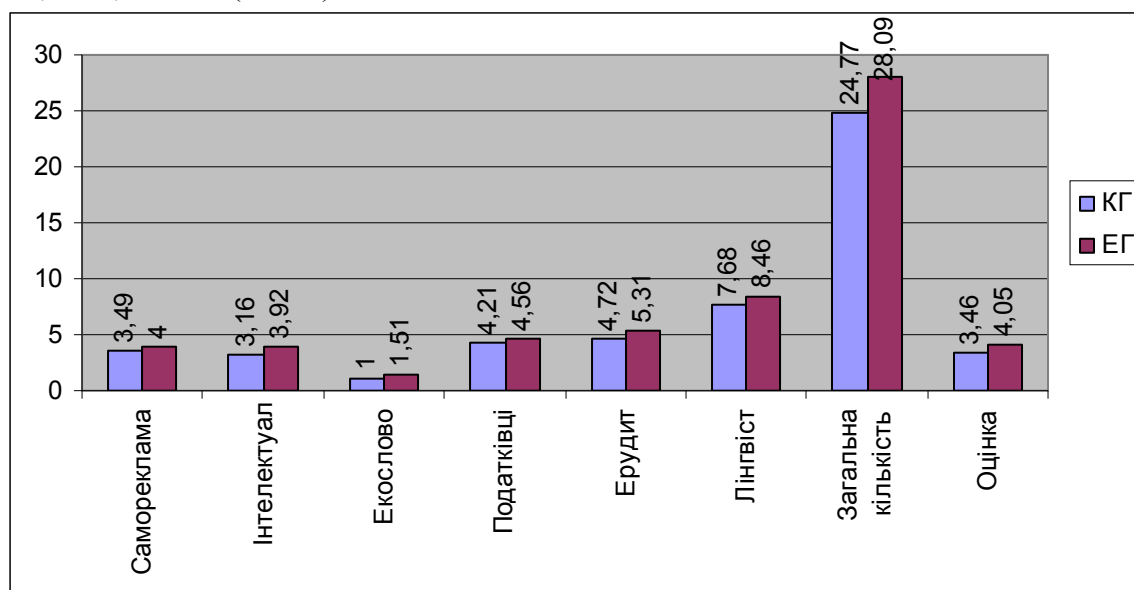

Рис. 3. Результати гри “Економічний лабіринт” в КГ та ЕГ (n=78)

Таким чином, ефективність експериментальної програми ППФП студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу підтверджена вищою позитивною динамікою кінцевих результатів дослідження студентів ЕГ по всім проведеним тестуванням.

У п'ятому розділі “**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**” підведено підсумок дослідження, у процесі якого було відокремлено три групи даних: **підтверджувальні** (1 група); **дані, що доповнюють** наявні розробки (2 група) та **абсолютно нові** результати з піднятої проблеми (3 група).

В наукових працях Дрозд О.В. 1998; Боднар І.Р., 1998; Кириченко Т.Г., 1998; Савчука С.А., 2002; Сергєєвої Г.А., 1995; Фалькової Н.І., 2002. досліджувались особливості фізичного розвитку, фізичної підготовленості та здоров'я студентів ВЗО. Автори цих робіт наголошують на низькому рівні цих показників, що було **підтверджено** в нашому дисертаційному дослідженні.

Підтверджено дані Бальсевича В.К. та Запорожанова В.А., 1987 про те, що недостатня рухова активність відображається і на психічній діяльності – з'являються порушення сну, дратівливість, внаслідок швидкого стомлення знижується розумова працездатність.

Підтверджуються дані Апанасенка Г.Л., 1985; Попової Л.А., 1998 та інших про найбільшу діагностичну ефективність використання методики експрес-оцінки рівня соматичного здоров'я за Г.Л.Апанасенком для студентів ВЗО.

У роботі **підтвержені** дані В.А. Антінкової В.А., 1996; Бубки С.Н., 2001; Галайлатого Г.Д., 1997; Круцевич Т.Ю., (1997, 1999, 2000) та інших про вплив екологічних, біологічних та соціальних чинників на морфофункціональний статус студента, його фізичну підготовленість та працездатність, фізичний розвиток та стан здоров'я.

Науковими дослідженнями Без'язичного Б.І., Сірого О.В., Ручинського А.В., (1997, 1998); Ведмеденка Б.Ф., 2000; Драчука А.І., 2001 та інших встановлено, що студенти ВЗО зі всіх видів фізичних навантажень надають пріоритет рухливим та спортивним іграм. Вітчизняні та зарубіжні вчені вважають, що спортивні ігри є найбільш адекватною формою занять фізичними вправами і сприяють підвищенню рухової активності студентів. Ці дані **підтвержені** і в наших дослідженнях.

Підтверджено дані Віхрова К., 1990; Гагаєвої Г.М., 1969; Столітенка Є., 2004; Осадця М.М., 2002; Lindquist F., Bangsbo J., 1991; Oliva A., 1994 про те, що засоби футболу сприяють вирішенню оздоровчих та освітніх завдань процесу фізичного виховання. Вони формують основу для засвоєння змісту навчальної програми з фізичного виховання студентів ВЗО та мають значні переваги в організації і широкому їх використанні.

Отримані в результаті експерименту дані психологічних тестувань з визначення об'єму, розподілу та переключення уваги, короткочасної зорової пам'яті, розумової працездатності студентів, **підтвердили** дані Без'язичного Б.І., Сірого О.В., 1998; Гагаєвої Г.М., 1969 про ефективність пріоритетного використання засобів футболу в процесі ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”.

Результати нашого дослідження **підтвердили** дані Базилевича О.П., Зеленцова А.М., 1973; Бішопса К., Гепарда Х.-В., 2003; Бондарева Д., 2003; Грінченка І.Б., 1997; Лисенчука Г.А., 2004; Nagahama H., Isokawa M., Suzuki S., O'Hashi J., 1991; Соломка В.В., 1997; Шамардіна А.І., Солопова І.Н., Ісмаїлова А.І., 2000, що заняття футболом найбільш сприяють розвитку і вдосконаленню таких фізичних якостей студентів як швидкісно-силові, спритність та витривалість.

Питанням доцільності та ефективності застосування диференційованого підходу у фізичному вихованні студентів ВЗО присвячені наукові праці Круцевич Т.Ю., 1997; Вайнік Г.О., 1995; Малімона О.О., 1999. Ці дані **підтвержені** і в нашому дисертаційному дослідженні.

Також **підтвержені** дані дисертаційних робіт Драчука А.І., 2001; Лукавенко Е.Г., 2004; Завійської В., Лукашевич Л., 2004; Гумен В., 2005; Дяченка А.П., 1997; Сергієнка Ю.П., 2005, в яких науково обґрунтовується доцільність розробок програм ППФП студентів

ВЗО на основі окремої спортивної спеціалізації.

До **другої групи даних** відносяться отримані нами результати, які **доповнюють** існуючі рекомендації щодо створення програм ППФП студентів ВЗО.

В дослідженні **доповнені** дані Щербини В.А., 1998; Коровіна С.С., 1997; Антипова А.І., Маслова А.Г., 1995; Козяра М.М., 2001; Корейша В.Г., Раєвського Р.Т., 1997; Кривця І.Г., 2001; Луцака А.Р., 2001; Пономаренко А.Н., 1998; Токаревої Л.А., 1998, про теоретичне обґрунтування та організаційне впровадження орієнтованої психофізичної підготовки у навчальний процес студентів ВЗО.

В дисертаційних дослідженнях Фалькової Н.І., 2002; Блінова В.І., 1976; Завадівської Н., 2001; Остроушко С.В., 1999 говориться про необхідність та доцільність створення авторських програм та експериментальних методик ППФП студентів ВЗО економічних спеціальностей. Ці дані проаналізовані та **доповнені** в нашому дослідженні на прикладі ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”.

Також в роботі **доповнені** дані Єрасова В.В., 1991, 1995; Карпіловської С.Я., Мітельмана Р.Й., 1997; Ільїніча В.І., 1978; Кривця І.Г., 2001; Наскалова В.М., 1991; Разуменка Д.О., 2001 про необхідність створення професіограм окремо взятої спеціальності з метою визначення необхідних ПВЯ майбутніх спеціалістів.

У наукових дослідженнях Сергієнка Ю.П., 2005 розроблений зміст спеціальної фізичної підготовки у системі професійного навчання фахівців податкової міліції. Ці дані **доповнені** у нашому дисертаційному дослідженні, яке спрямоване на покращення рівня професійно орієнтованої психофізичної підготовки працівників всіх підрозділів Державної податкової служби.

До **третьої групи даних** відносяться отримані нами абсолютно **нові** результати дослідження, які допомогли розробити експериментальну професійно орієнтовану програму психофізичної підготовки майбутніх працівників органів державної податкової служби з пріоритетним використанням засобів футболу.

Нами вперше розроблена науково обґрунтована професіограма працівника органів державної податкової служби, яка включає в себе соціально-економічні, виробничо-технічні, санітарно-гігієнічні, фізіологічні та психологічні характеристики трудової діяльності податківця.

Створена експериментальна програма професійно орієнтованої психофізичної підготовки студентів спеціальності “Оподаткування” як сукупність спеціально підібраних і скомпонованих форм, методів, способів, прийомів і дидактичних умов на підставі цільової моделі податківця.

Вперше визначено зміст елективного компоненту навчальної програми з фізичного виховання студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу.

Дістали подальшого розвитку основні напрями реалізації особистісно-розвивального підходу до професійної підготовки майбутніх податківців у ВЗО, зокрема: впровадження особистісно-розвивальних та новітніх інформаційних технологій навчання студентів; комплексне застосування сучасних методів навчання та тренування; раціональне використання найбільш адекватних засобів для покращення ППФП студентів-податківців.; диференційований підхід; особистісно-орієнтоване навчання; забезпечення емоційності навчально-тренувальних занять; організація контролю та самоконтролю.

Визначені необхідні обсяг та інтенсивність навантажень при використанні вправ з футболу для студентів спеціальності “Оподаткування”, визначене раціональне співвідношення часу на ЗФП та СФП.

Визначені та експериментально обґрунтовані засоби та методи комплексного підходу до використання вправ з футболу для оптимізації процесу ППФП студентів-податківців.

Визначено педагогічні умови реалізації програми ППФП студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу.

Висновки

1. Теоретичний аналіз і узагальнення передової практики свідчать, що:

- в працях фахівців з футболу достатньо висвітленні питання історії, техніки і тактики гри, досліджено методіку спортивного тренування, організацію і проведення змагань (Осадець М.М., 2002; Плон Б.І., 2002; Шамардін В.Н., (1998, 2000, 2002, 2003); Романенко А.Н., Джус О.Н., 1988; Бішопс К., Герардс Х.-В., 2003; Сергєєв Г.В., 2000; Качані Л., Горській Л., 1984; Бондарєв Д., 2003; Базилевич О.П., Зеленцов А.М., 1973; Лисенчук Г.А., 2004; Шамардін А.І., Солопов І.Н., Ісмаїлов А.І., 2000; Klelak D., Kosmol A., Perkowski K., 1993; Lindquist F., Bangsbo J., 1991; Nagahama H., Isokawa M., Suzuki S., O'Hashi J., 1991). Однак дані рекомендації зорієнтовані, переважно, на підготовку спортсменів і передбачають їх застосування на спеціально організованих тренувальних заняттях;
- недостатньо вивченим залишається питання щодо створення професійно орієнтованих програм психофізичної підготовки студентів ВЗО економічного профілю;
- на сьогодні відсутні науково обгрунтовані рекомендації щодо створення програм ППФП з пріоритетним використанням засобів футболу, спрямованих на покращення психофізичної підготовки майбутніх спеціалістів;
- переважна більшість викладачів ВЗО вважають що, навчальна програма з фізичного виховання студентів вищих закладів освіти містить загальні рекомендації ППФП студентів різних спеціальностей і не враховує особливостей майбутньої професійної діяльності; кількість годин, запропоновану навчальною програмою вважають недостатньою для успішного засвоєння матеріалу;
- зміст елективного компоненту нової редакції програми з фізичного виховання для студентів ВЗО (2003 р.) має носити професійно орієнтований прикладний характер починаючи з першого року навчання у ВЗО;
- не розроблено чітких критеріїв оцінки рівня ППФП студентів ВЗО.

2. Професіографічний аналіз дозволяє визначити умови, цілі, особливості конкретної трудової діяльності і вимоги, які пред'являються до податківця. Це дає змогу визначити психофізичне навантаження і вимоги до окремих видів моторики податківця в процесі його трудової діяльності, встановити обсяг і зміст знань в області фізичної культури, виявити необхідні в роботі рухові вміння та навички .

3. Під час дисертаційного дослідження була розроблена професіограма працівника органів Державної податкової служби, яка у повному обсязі відображає комплекс психофізичних вимог до студентів-податківців з 1-ого року навчання у вузі і дозволяє перебудувати процес ППФП студентів спеціальності "Оподаткування" з урахуванням вимог майбутньої професійної діяльності. Аналіз змісту розробленої професіограми дозволяє створити модель студента-податківця, цілеспрямовано розвивати та формувати професійно важливі якості та властивості в освітньому процесі.

4. Педагогічними умовами реалізації експериментальної програми ППФП студентів-податківців з пріоритетним використанням засобів футболу є: раціональне планування навчального матеріалу з урахуванням місцезнаходження вузу та кліматичних умов; раціональний розподіл часу на ЗФП та СФП; єдність всіх сторін (теоретичної, фізичної, методичної, техніко-тактичної, психологічної) підготовки під час вивчення навчального матеріалу з футболу; особистісно-орієнтований характер навчання; диференційований підхід до студентів; емоційність навчально-тренувальних занять; проведення всіх занять (крім лекційних) на відкритому повітрі.

Дотримання визначених педагогічних умов дозволило ефективно реалізувати програму ППФП у формульованому експерименті, у результаті якого студенти експериментальних груп показали кращу динаміку приросту результатів по всім показникам проведених тестувань.

5. Формування ПВЯ, прикладних знань, умінь і навичок доцільно здійснювати на протязі всього періоду навчання, починаючи з 1-ого курсу, обов'язково враховуючи вид їх майбутньої професійної діяльності. Тому, створена програма ППФП студентів спеціальності

“Оподаткування” ставить завдання не на весь період навчання, а конкретизує їх на 1-ому році, робить акцент на якість ППФП студента-першокурсника.

6. Детальна розробка змісту елективного компонента експериментальної програми ППФП студентів-податківців на основі спеціалізації футбол дозволяє значно покращити рівень їх фахової дієздатності.

7. З метою визначення взаємозв'язків між показниками проведених тестувань був зроблений кореляційний аналіз, в результаті якого було виявлено, що існує сильний кореляційний зв'язок між показниками функціональних резервів серця (індекс Руф'є) та показниками чистої розумової працездатності (Г.М.Уіпл) ($r=0,71$). Виявлено сильний кореляційний зв'язок між показниками соматичного здоров'я (за методикою Г.Л.Апанасенка) та показниками оперативної зорової пам'яті (за методикою Ю.І.Василенка) ($r=0,76$); показниками точності виконаної роботи (по формулам Г.М.Уіпла) ($r=0,74$).

8. Після завершення формувального експерименту тестування студентів-податківців показало позитивну динаміку показників фізичної підготовленості, соматичного здоров'я та психофізичної підготовки студентів КГ та ЕГ. Проте, найбільший приріст результатів відбувся у студентів ЕГ: 7,2-49,1% ($p<0,05-0,001$), а в КГ значно менший: 0,35-7,28% ($p>0,05$).

9. Кінцеві результати участі студентів-податківців у ділових економічних іграх виявили кращий рівень професійної готовності студентів ЕГ, що підтверджує ефективність переважного використання засобів футболу у їх ППФП.

10. Розроблена програма ППФП студентів спеціальності “Оподаткування” є ефективною завдяки правильному дозуванню навантажень та регулюванню інтенсивності занять, чіткому визначенню засобів і методів комплексного підходу до використання вправ з футболу для розвитку ПВЯ студентів-податківців.

11. Розробка комбінованих тестів та нормативів дозволяє провести об'єктивний контроль на всіх етапах підготовки за якістю реалізації змісту, як базового, так і елективного компонентів експериментальної програми ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”.

12. Ефективність експериментальної програми ППФП студентів-податківців чітко проявляється у підтриманні високого рівня психофізичної та функціональної підготовки студентів експериментальних груп в кінці навчального року.

13. Опитування студентів експериментальних груп виявило їхню здатність критично і компетентно оцінити власні досягнення щодо покращення рівня фахової дієздатності, що свідчить про ефективність експериментальної програми ППФП з пріоритетним використанням засобів футболу.

Результати дослідження можуть бути використані при проведенні занять з фізичного виховання зі студентами економічних спеціальностей на кафедрах фізичного виховання вищих закладів освіти.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Маляр Е.І. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу. Методичні рекомендації. – Тернопіль: ТНПУ, 2007. – 72 с.
2. Маляр Е.І. Використання засобів спортивної гри футбол у ППФП студентів // Молода спортивна наука України: збірник наукових статей з галузі фізичної культури і спорту. - Львів: ЛДФК, 2004 - випуск 8. Том 3. – С. 219-223.
3. Маляр Е.І. Визначення основних напрямів побудови професіограми студентів-податківців з метою покращення їх ППФП // Наукові записки. Серія педагогіка. Тернопіль. – 2004. - № 4. – С.90-93.
4. Маляр Е.І. Професіограма як елемент керування ППФП студентів-податківців // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2004. - № 10. – С. 11-19.

5. Маляр Е.І. Засоби футболу для розвитку професійно важливих якостей студентів спеціальності “Оподаткування” // Фізичне виховання – здоров’я нації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Донецьк: ІПШ “Наука і освіта”. – 2005. – С. 39-43.
6. Маляр Е.І. Формування змісту елективного компоненту навчальної програми з фізичного виховання студентів економічних спеціальностей з використанням засобів футболу // Молода спортивна наука України: збірник наукових статей з галузі фізичної культури і спорту. Анотації, зміст та допоміжні індекси. Вип. 9: У 4-х т. – Львів: НФВ “Українські технології”, 2005. Том 3. – С. 99-103.
7. Маляр Е.І. Раціональне співвідношення часу на загальну фізичну підготовку та психофізичну підготовку студентів спеціальності “Оподаткування” // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Випуск 35. Серія: педагогічні науки. – Чернігів: ЧОПУ, 2006. - № 35. – С. 246-250.
8. Маляр Е.І. Реалізація завдань професійно-прикладної фізичної підготовки студентів економічних спеціальностей засобами футболу // Молода спортивна наука України: збірник наукових статей з галузі фізичної культури і спорту. Анотації, зміст та допоміжні індекси. Вип. 10: У 4-х т. – Львів: НФВ “Українські технології”, 2006. Том 1. – С. 330-334.
9. Маляр Е.І. Вплив засобів футболу на рівень професійно-прикладної фізичної підготовки студентів-податківців // “Спортивний вісник Придніпров’я” – науково-теоретичний журнал Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту. № 2 / 2006 р. С. 94-99.
10. 12. Маляр Е.І. Визначення раціонального розподілу часу на загальну фізичну підготовку та спеціальну фізичну підготовку студентів спеціальності “Оподаткування” // Фізична культура, спорт та здоров’я нації // Збірник наукових праць. – Вінниця, 2006. – С. 120-124.
11. Маляр Е.І. Визначення рівня фахової дієздатності студентів-податківців після переважного використання засобів футболу у їх професійно-прикладній фізичній підготовці // Молода спортивна наука України: збірник наукових статей з галузі фізичної культури і спорту. Анотації, зміст та допоміжні індекси. Вип. 11: У 5-и т. – Львів: НФВ “Українські технології”, 2007 Том 1. – С. 156-161.
12. Маляр Е.І. Ефективність впровадження експериментальної програми професійно-прикладної фізичної підготовки студентів-податківців з пріоритетним використанням засобів футболу // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2007. - № 2. – С. 59-63.
13. Маляр Е.І. Вплив засобів футболу на рівень функціональної підготовленості студентів-податківців. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2007. - № 7. – С. 101-104.

АНОТАЦІЇ

Маляр Е.І, Професійно-прикладна фізична підготовка студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний університет фізичної культури. – Львів, 2007.

Дисертаційна робота присвячена розробці професійно орієнтованої програми психофізичної підготовки студентів 1-ого курсу спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу. У роботі розроблений зміст елективного компоненту навчальної програми з фізичного виховання на основі окремої спеціалізації,

зокрема, футболу.

Об'єкт дослідження – професійно-прикладна фізична підготовка студентів ВЗО. Предмет дослідження – футбол як засіб ППФП студентів спеціальності “Оподаткування”. Мета – розробити науково обгрунтовану програму ППФП студентів-податківців з пріоритетним використанням засобів футболу та експериментально перевірити її ефективність. Методи: аналіз і узагальнення наукової та методичної літератури; опитування (анкетування, бесіди); педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; соціологічні методи; біологічні методи; метод педагогічних контрольних випробувань (тестування); методи психодіагностики; метод експертних оцінок; методи математичної статистики.

У дисертації вперше розроблено програму ППФП студентів спеціальності “Оподаткування” з пріоритетним використанням засобів футболу та визначено педагогічні умови її ефективної реалізації.

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, професійно важливі якості, студенти спеціальності “Оподаткування”, елективний компонент, педагогічні умови, методи, засоби футболу, методичні прийоми.

Malyar E.I, Professional-applied physical preparation of students of speciality of “Taxation” with the priority use of facilities of football. – Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of sciences from physical education and sport after speciality 24.00.02 – physical culture, physical education of different is the group population. – the Lviv state university of physical culture. – Lviv, 2007.

Dissertation work is devoted to development professionally of the oriented program of psychophysical preparation of students 1-sto course of speciality of “Taxation” with the priority use of facilities of football. In work there is the developed maintenance of special component of on-line tutorial from physical education on the basis of separate specialization, in particular, football.

Research object – the professional-applied physical preparation of students HEE. Article of research – football as mean of the PPAP students of speciality of “Taxation”. Purpose – to develop scientifically the grounded program of the PPAP students with the priority use of facilities of football and experimentally check up its efficiency. Methods: analysis and generalization of scientific and methodical literature; questioning (questionnaire, conversations); pedagogical supervision; pedagogical experiment; sociological methods; biological methods; method of pedagogical control tests (testing); methods of psychodiagnostic; method of expert estimations; methods of mathematical statistics.

In dissertation the program of the PPAP students of speciality of “Taxation” is first developed with the priority use of facilities of football and the pedagogical terms of its effective realization are certain.

Keywords: professional-applied physical preparation, professionally important qualities, students of speciality of “Taxation”, special component, pedagogical terms, methods, facilities of football, methodical receptions.

Маляр Э.И. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов специальности “Налогообложение” с приоритетным использованием средств футбола. – Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. – Львовский государственный университет физической культуры. – Львов, 2007.

Диссертационная работа посвящена разработке профессионально ориентированной программы психофизической подготовки студентов 1-ого курса специальности “Налогообложение” с приоритетным использованием средств футбола. В работе разработано

содержание элективного компонента учебной программы по физическому воспитанию на основе отдельной специализации, в частности, футбола.

Объект исследования – профессионально-прикладная физическая подготовка студентов ВУЗ. Предмет исследования – футбол как средство ППФП студентов специальности “Налогообложение”. Цель – разработать научно обоснованную программу ППФП студентов-налоговиков с приоритетным использованием средств футбола и экспериментально проверить ее эффективность. Методы: анализ и обобщение научной и методической литературы; опрос (анкетирование, беседы); педагогическое наблюдение; педагогический эксперимент; социологические методы; биологические методы; метод педагогических контрольных испытаний (тестирование); методы психодиагностики; метод экспертных оценок; методы математической статистики.

В диссертации впервые разработана программа ППФП студентов специальности “Налогообложения” с приоритетным использованием средств футбола и определены педагогические условия ее эффективной реализации.

Научная новизна исследования заключается в том что:

- впервые разработана научно обоснованная профиограмма работника органов Государственной налоговой службы, которая включает социально-экономические, производственно-технические, санитарно-гигиенические, физиологические и психологические характеристики трудовой деятельности налогового;
- впервые разработана экспериментальная программа как совокупность специально подобранных и скомпонованных форм, методов, средств, способов, приемов и дидактических условий на основании целевой модели налогового;
- определено содержание элективного компонента учебной программы по физическому воспитанию студентов специальности “Налогообложение”;
- получили последующего развития основные направления реализации личностно-развивающего подхода к профессиональной подготовке будущих налоговиков в ВЗО, в частности: внедрение личностно-развивающих и новейших информационных технологий учебы студентов; комплексное применение современных методов учебы и тренировки; рациональное использование наиболее адекватных средств для улучшения ППФП студентов-налоговиков;
- определены педагогические условия реализации программы ППФП студентов специальности „Налогообложение” с приоритетным использованием средств футбола.

В первом разделе **“Теоретические основы процесса ППФП студентов ВЗО”** проанализирована научно-методическая литература по проблеме ППФП студенческой молодежи. Профессиографический анализ показал отсутствие профиограммы налогового, которая необходима: для разработки экспериментальной программы ППФП студентов специальности “Налогообложение”, элективного компонента программы по физическому воспитанию для студентов ВЗО; для дополнения содержания образовательно-квалификационной характеристики и образовательно-профессиональной программы студентов специальности “Налогообложение”. В первом разделе освещены вопросы, относительно целесообразности приоритетного использования средств футбола в ППФП студентов-налоговиков.

Во втором разделе диссертации **“Организация, контингент и методы исследования”** представлено ведомости про организацию исследования и контингент обследованных, этапы исследования, охарактеризованы методы исследования.

В третьем разделе **“Использование средств футбола на занятиях по профессионально-прикладной физической подготовке студентов специальности “Налогообложения”** описаны предпосылки создания программы ППФП студентов специальности “Налогообложение” с приоритетным использованием средств футбола; определены педагогические условия, методы, методические приемы для эффективной реализации экспериментальной программы ППФП студентов-налоговиков.

В данном разделе раскрыта организация ППФП студентов специальности “Налогообложение”: определено семестровое распределение содержания базового та элективного компонента учебной программы по физическому воспитанию; раскрыто содержание всех видов подготовки элективного компонента (теоретическая, методическая, физическая, техническая, тактическая, психологическая); определено рациональное соотношение времени на общую и специальную физическую подготовку студентов-налоговиков; разработано комбинированные тесты и нормативы, которые позволили провести объективный комплексный контроль за качеством реализации содержания экспериментальной программы ППФП студентов специальности “Налогообложение”; определена структура учебно-тренировочного занятия; определены объем и интенсивность нагрузок при использовании средств футбола в ППФП студентов-налоговиков; сделан подбор средств футбола для развития ПВК будущих работников органов Государственной налоговой службы.

В четвертом разделе **“Влияние средств футбола на формирование профессионально важных качеств студентов специальности “Налогообложение”** обоснована целесообразность приоритетного использования средств футбола для развития и совершенствования ПВК студентов специальности “Налогообложение” и проверена эффективность экспериментальной программы ППФП студентов-налоговиков.

Для проверки эффективности экспериментальной программы были избраны такие критерии: уровень физической подготовленности студентов-налоговиков; уровень соматического здоровья; уровень психофизической подготовки; экспертная оценка участия студентов-налоговиков в деловых экономических играх (уровень профессиональной дееспособности).

В пятом разделе **“Анализ и обобщение результатов исследования”** подведены итоги исследования, в процессе которого было выделено три группы данных: **подтверждающие** данные, (1 группа); данные которые **дополняют** имеющиеся разработки (2 группа) и **абсолютно новые** результаты по исследуемой проблеме (3 группа).

Ключевые слова: профессионально-прикладная физическая подготовка, профессионально важные качества, студенты специальности “Налогообложение”, элективный компонент, педагогические условия, методы, средства футбола, методические приемы.